

การบริหารทุนชุมชนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการ
ขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนบ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภोजัตร์ส
จังหวัดชัยภูมิ

Integrated Community Capital Management Based on the Sufficiency
Economy Philosophy for Driving the Local Economy of Ban Kham
Community, Ban Kham Sub-district, Chatturat District,
Chaiyaphum Province

เกศสุตา โภคานิตย์* กีฬา หนุยศ ญัฐปราย ชัยสินคุณานนท์ คัทลียา นาวิเศษ
Katesuda Phokanit,* Keela Nooyot, Natthapra Chaiyasinkhunanon, Cattaleya Navesat
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ^{1,3,4}
Faculty of Political Science, Chaiyaphum Rajabhat University
กองนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ²
Division of Policy and Planning, Chaiyaphum Rajabhat University
Kate_2523@windowslive.com

Received: October 19, 2019

Revised: January 31, 2020

Accepted: February 25, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบริบททุนชุมชนและเพื่อศึกษาการบริหารจัดการทุนชุมชนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ คณะกรรมการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ จำนวน 15 คน ตัวแทนจากกลุ่มต่าง ๆ จำนวน 11 คน และสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ จำนวน 15 คน โดยวิธีเจาะจง การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แนวทางการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลใช้พรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ทุนชุมชน (ทุนที่ไม่ใช่เงิน) ได้แก่ 1) ทุนมนุษย์ มีผู้นำชุมชนที่เข้าใจปัญหาชุมชนเป็นอย่างดี 2) ทุนภูมิปัญญา คือ ระบบเครือญาติ และการให้ความเคารพนบถผู้อาวุโส 3) ทุนด้านทรัพยากรและธรรมชาติ มีความสมบูรณ์สามารถปลูกพืชเศรษฐกิจได้ และ 4) ทุนที่เป็นที่ดิน เครื่องจักร วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ส่วนทุนชุมชน (ที่เป็นเงินตรา) ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้าน กองทุนชุมชน กองทุนแม่บ้าน ธนาคารข้าว กองทุนตำรวจอาสา กองทุนปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ กองทุนยา กองทุนประปา กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน กองทุนสวัสดิการชุมชน ฅาปนกิจสงเคราะห์ และศูนย์สาธิตการตลาดและป้อน้ำมัน

2. การบริหารจัดการทุนชุมชนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนริเริ่มโดยพอประจวบ แต่งทรัพย์ ได้นำเงินจากกองทุนต่าง ๆ ในชุมชนมารวมเป็นกองทุนบูรณาการโดยให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและกองทุนหมู่บ้านเป็นหลักในการบริหารจัดการ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ พอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน รอบรู้ รอบคอบ และหลักคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ ความไว้วางใจ ความเสียสละเพื่อส่วนรวม ความรับผิดชอบร่วมกัน และความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ผลการวิจัยจะนำมาป้อนผลให้กับสมาชิกในสิ้นปี

คำสำคัญ: ทุนชุมชน เศรษฐกิจฐานราก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

This research aimed to study the community capital context and the integrated community capital management based on the sufficiency economy philosophy for driving the local economy. This was qualitative research. The key informants, including 15 committees of Saccha Saving Group 15 members of Representatives from various groups and 15 members of Saccha Saving Group were selected by a purposive selective sampling method. The instrument used to collect data was the interview guide. Data were analyzed by descriptive analysis. The research results were as follows.

1. The community capitals (non-monetary) are 1) human capital: community leaders having good understanding of community problems; 2) wisdom capital: kinship system and respect for the elderly; 3) natural and resource capital: being able to grow economic crops economic crops and 4) capitals that are land, machinery, materials and equipment. The monetary community capitals are Saving for Production Group, Village Fund, Community Fund, Housewife Fund, Rice Bank, Volunteer Police Fund, Organic Fertilizer Fund, Pharmaceutical Fund, Water Supply Fund, Village Development Fund, Community Welfare Fund, Social Cremation and Demonstration Center of Marketing and Gas Station.

2. The integrated community capital management based on the sufficiency economy philosophy for driving the local economy was initiated by Mr. Prachuap Tangsup who collected money from various funds in the community together as an integrated fund. Saving for Production Group and Village Fund are the main groups of management by adhering to the sufficiency economy philosophy that is being moderate, logical and having immunity, knowledge and prudence and adhering to 5 principles, consisting of being honest with one another, trusting in each other, sacrificing for the public and having collective responsibly and being sympathetic for others. The profits will be distributed to the members at the end of the year.

Keywords: Community capital, Local economy, Sufficiency economy philosophy

บทนำ

การพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องอาศัยทุนชุมชนเป็นฐานของการพัฒนา ซึ่งทุนชุมชนดังกล่าวนี้ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2557) ได้เสนอว่า ทุนชุมชนเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ผ่านสิ่งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม โดยผ่านองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ (1) ทุนมนุษย์ คือ บุคคลที่มีองค์ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ได้แก่ ผู้นำทางสังคม แกนนำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน อาสาสมัครที่มีความรัก เอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ (2) ทุนสถาบัน

คือ การรวมตัวของกลุ่มคนเป็นองค์กรที่มีศรัทธา ความเชื่อมั่น และมีจิตสำนึกร่วมกัน มุ่งมั่นในสิ่งเดียวกัน เพื่อพัฒนาสังคมชุมชนให้เข้มแข็ง (3) ทฤษฎีปัญญาและวัฒนธรรม คือ การนำเอาองค์ความรู้จากตัวบุคคล ชุมชนภูมิปัญญา ปรากฏท้องถิ่น จนเกิดกระบวนการนำไปพัฒนาเป็นจารีต ประเพณีวัฒนธรรม นำไปสู่การใช้ประโยชน์และความภาคภูมิใจในความเป็นตัวตนของตนเอง และ (4) ทฤษฎีพยากรณ์ธรรมชาติ เป็นทฤษฎีที่มีอยู่ในชุมชน ชุมชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันเช่น แม่น้ำ น้ำตก ถ้ำ ป่าเขา ของป่า ผลผลิตทางการเกษตรของชุมชน ทฤษฎีการทั้งหลายที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวนี้มีความสัมพันธ์กับทุนที่เป็นเงินตรา คือ กองทุน เงินทุนที่เกิดขึ้นจากการออม การสะสมทรัพย์ รวมถึงงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ

ทุนชุมชนตามที่ได้เสนอไปแล้วนั้นมีความสัมพันธ์กับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก เพราะ “เศรษฐกิจฐานราก” คือ ระบบเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น ที่สามารถพึ่งตนเองภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนา ด้านอื่น ๆ ในพื้นที่ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ผู้คน ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทฤษฎีพยากรณ์ธรรมชาติอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนจะต้องเกิดจากการรวมกลุ่ม เพื่อสร้างพลังในการทำงานร่วมกัน มีความสามารถที่จะเจรจาต่อรองและประสานงานทั้งภายในและกับภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดการระบบการเงินของชุมชน การบูรณาการทุนร่วมกัน มีกองทุนของชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถเป็นกลไกการเงินของชุมชนในการพัฒนาทั้งเศรษฐกิจสังคม อาชีพ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมของชุมชน และของคนในชุมชน มีระบบการจัดการทุนชุมชนที่ครอบคลุมทุนทางสังคม ทุนคน ทุนพุทธิพยากรณ์ วิถีวัฒนธรรมภูมิปัญญา อัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ มีระบบข้อมูลที่ทันสมัยรอบด้านทั้งภายในและภายนอก (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2562)

ชุมชนบ้านขามเป็นชุมชนที่ประสบปัญหาหนี้สินเงินกู้เงินจากแหล่งทุนต่าง ๆ ทั้งในระบบและนอกระบบ กล่าวคือ จะกู้ยืมหนี้ในระบบจากกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ และอื่น ๆ เพื่อนำไปลงทุน เมื่อครบกำหนดระยะเวลาส่งเงินคืน สมาชิกในชุมชนบางคนไม่มีเงินส่งคืนจะไปกู้ยืมเงินจากนอกระบบมาส่งคืนให้กับหนี้ในระบบ ส่งผลให้คนในชุมชนมีหนี้สินหลายทางทำให้เศรษฐกิจชุมชนไม่สามารถขับเคลื่อนได้ และอาจนำไปสู่การล่มสลายของชุมชน ด้วยความตระหนักถึงปัญหานี้สินดังกล่าวนี้ พ่อประจวบ แต่งทรัพย์ ในฐานะผู้นำชุมชนได้ปรึกษาหารือร่วมกับสมาชิกได้ข้อสรุปร่วมกันแล้วได้ปรึกษากับพัฒนาชุมชนอำเภอ จตุรัสเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหานี้สินดังกล่าว จึงนำไปสู่การบูรณาการกองทุนชุมชนในชุมชนขึ้น โดยการรวมเงินจากกองทุนต่าง ๆ เช่น กองทุนหมู่บ้าน กองทุนชุมชน กองทุนแม่บ้าน เป็นต้น มารวมเป็นหนึ่งเดียวโดยให้กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเป็นกองทุนหลักในการบริหารจัดการ และมีตัวแทนคณะกรรมการของกลุ่มต่าง ๆ มาร่วมในการจัดการเกี่ยวกับเงินของกองทุนเพื่อให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุน ประกอบอาชีพตามความประสงค์ โดยผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการด้วยความยุติธรรม โปร่งใส สมาชิก ได้กู้ยืมโดยทั่วถึงพร้อมกับค่อย ๆ ปรับความคิดและวิถีคิดของสมาชิกในชุมชนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันผ่านการประชุมสมาชิกสรุปปัญหาอุปสรรคประจำทุกเดือน ที่สำคัญคณะกรรมการทุกคนสามารถทำงานแทนกันได้ส่งผลให้ชุมชนบ้านขามได้เป็นชุมชนต้นแบบเป็นแหล่งเรียนรู้ของคนในชุมชนคนนอกชุมชน และชุมชนยังสามารถบริหารจัดการเงินทุนของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้คณะผู้วิจัยจึงใคร่จะศึกษาถึงบริบททุนชุมชนบ้านขามเป็นอย่างไรและได้บูรณาการทุนชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากอย่างไรที่สำคัญจะสามารถนำไปปรับใช้กับชุมชนอื่นให้เกิดความเข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกันสามารถพึ่งพาตัวเองได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบททุนชุมชนของชุมชนบ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภोजัตร์ส จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการทุนชุมชนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนบ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภोजัตร์ส จังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยการบริหารทุนชุมชนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนบ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภोजัตร์ส จังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) พื้นที่วิจัย ได้แก่ ชุมชนบ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภोजัตร์ส จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 41 คน ประกอบด้วย คณะกรรมการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ จำนวน 15 คน และตัวแทนจากกลุ่มต่าง ๆ จำนวน 11 คน สมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ จำนวน 15 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selective Sampling) โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาโดยการอ่านและค้นคว้าจากตำรา เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความและผลงานทางวิชาการต่าง ๆ หลังจาการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนความรู้ต่าง ๆ ผู้วิจัยได้นำความรู้มาใช้ในการดำเนินการวิจัย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guide)

2.1 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ คือ พูดคุยอย่างไม่เป็นทางการหรือสอบถามในขณะที่เริ่มทำความรู้จัก และความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เช่น ประวัติความเป็นมาของชุมชน สภาพทั่วไปของชุมชนโดยรวม โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการทุนชุมชนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งในขณะที่สัมภาษณ์ได้มีการจดบันทึกเพื่อนำมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้ด้วย

2.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นการสัมภาษณ์ในลักษณะการสัมภาษณ์โดยตรงและมีการติดต่ออย่างเป็นทางการ โดยคณะผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเทปและจดบันทึก เพื่อให้มีการเก็บข้อมูลอย่างครบถ้วนตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่คณะผู้วิจัยกำหนดไว้ โดยสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารและสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เกี่ยวกับการบริหารจัดการทุนชุมชนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนบ้านขาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยนำข้อมูลทุกประเภทที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกต การจัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม การประชุม ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วนำมาจัดระบบข้อมูลแยกประเภทข้อมูลตามวัตถุประสงค์จากนั้นจึงประมวลข้อมูลทุกประเภทเข้าด้วยกันเป็นหมวดหมู่และวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้แนวคิด ทฤษฎีเป็นกรอบในการอธิบาย (สุภางค์ จันทวานิช 2546) เพื่อตอบคำถามของการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยบริบททุนชุมชนของชุมชนบ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภोजัตร์ส จังหวัดชัยภูมิ พบว่าชุมชนบ้านขามก่อตั้งมาแล้วไม่น้อยกว่า 160 ปี การก่อตั้งชุมชนระยะเริ่มแรกชาวบ้านอพยพมาจากอำเภอ

โนนไทย จังหวัดนครราชสีมา และมาจากอำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ สาเหตุหลักที่อพยพเข้ามาเพื่อแสวงหาหนาคีเพราะถิ่นฐานเดิมเกิดความแห้งแล้ง ลักษณะภูมิประเทศชุมชนบ้านขามเป็นพื้นที่ดอนอยู่นอกเขตชลประทาน ชาวบ้านอาศัยน้ำฝนและจากคลองไผ่งามเป็นหลักในการทำเกษตร จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 278 ครัวเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 1,149 คน เป็นชาย 562 คน เป็นหญิง 587 คน (ข้อมูลทะเบียนราษฎร์ ธันวาคม 2561) ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านจนถึงปัจจุบันชุมชนบ้านขามมีผู้ใหญ่บ้านทั้งหมด 15 คน ผู้ใหญ่บ้านคนแรก ชื่อ นายอิม เพ็ญสนาม และผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน คือ นายเจริญ แดงทรัพย์ ลักษณะทางเศรษฐกิจชาวบ้านร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมร้อยละ 15 ประกอบอาชีพรับจ้าง และอีกร้อยละ 5 ประกอบอาชีพอื่น ๆ การปกครองของชุมชนบ้านขามได้มีการจัดระเบียบการปกครองตามหลักเกณฑ์และวิธีการของกระทรวงมหาดไทย กล่าวคือ ได้จัดให้มีคณะกรรมการหมู่บ้าน แบ่งโครงสร้างการปกครองภายในหมู่บ้านออกเป็น 15 กลุ่มหรือเรียกว่า “คุ้ม” มีหัวหน้าคุ้มเป็นผู้ทำหน้าที่คอยดูแลสมาชิกภายในคุ้มของตนเองให้สงบเรียบร้อยและการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารภายในชุมชน ความสัมพันธ์ภายในชุมชนเป็นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเครือญาติ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับชาวบ้าน และความสัมพันธ์ในครอบครัวและเครือญาติ ภาษาที่ชาวบ้านใช้สื่อสารกันภายในชุมชนจะเป็นภาษาถิ่นโคราชเป็นหลัก ด้านการศึกษามีโรงเรียนบ้านขามราษฎร์นุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 3 เป็นโรงเรียนประจำหมู่บ้าน ด้านสาธารณสุขมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลชีวิสุโข เกี่ยวกับความเชื่อวัฒนธรรมและประเพณีมีวัดศรีวิเศษประชนานิคมเป็นศูนย์รวมด้านจิตใจและประกอบพิธีกรรมตามคติทางพุทธศาสนาและความเชื่อของชาวบ้านในโอกาสต่าง ๆ สำหรับขนบธรรมเนียมประเพณีที่ใช้ในการดำเนินชีวิตของชาวบ้านขามยึดขนบธรรมเนียมประเพณีฮีตสิบสองครองสิบสี่เป็นแนวทางปฏิบัติสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นจวบจนปัจจุบัน

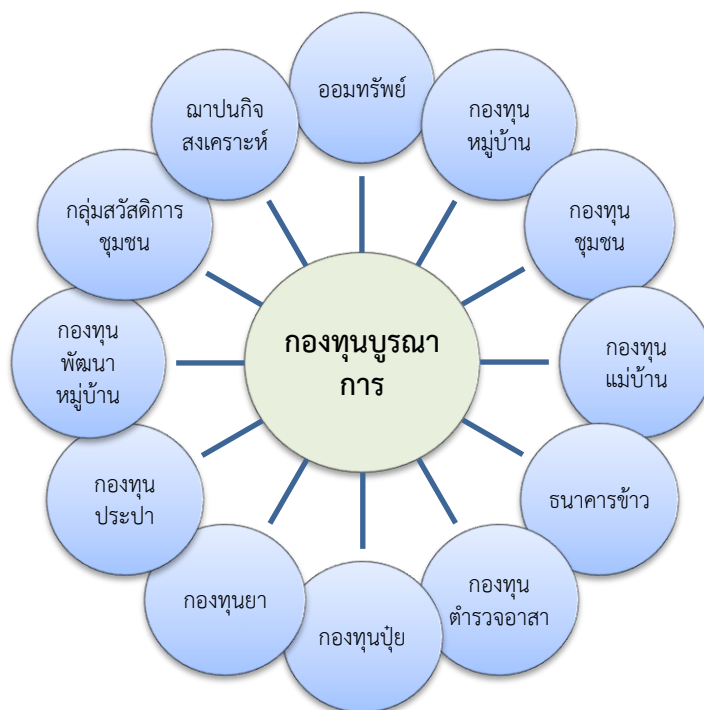
บริบทของทุนชุมชนบ้านขาม ทุนที่ไม่ใช่เงิน ได้แก่ (1) ทุนมนุษย์ มีผู้นำชุมชนที่เข้าใจปัญหาชุมชนเป็นอย่างดีและแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาย่างต่อเนื่องจากรุ่นสู่รุ่น (2) ทุนภูมิปัญญา คือ ระบบเครือญาติและการให้ความเคารพนบถนอบผู้อาวุโส (ปราชญ์ชาวบ้าน หรือผู้นำชุมชน) ที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการทุนของชุมชน สะท้อนผ่านการบริหารจัดการชุมชนโดยการแบ่งเป็นคุ้ม (3) ทุนด้านทรัพยากรและธรรมชาติ ชุมชนบ้านขามทรัพยากรดินยังสามารถปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง อ้อย ข้าว และพืชอื่น ๆ ซึ่งมีแหล่งน้ำที่สามารถใช้ได้ตลอดทั้งปี เช่น คลองไผ่งาม คลองทองกลาง คลองน้ำเค็ม ชาวบ้านสามารถทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี และ (4) ทุนที่เป็นที่ดิน เครื่องจักร วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากนำผลกำไรที่ได้จากการบริหารจัดการจากทุนที่เป็นตัวเงิน

ทุนชุมชน (ที่ใช้เงินตรา) ที่ชุมชนใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้าน กองทุนชุมชน กองทุนแม่บ้าน ธนาคารข้าว กองทุนตำรวจอาสา กองทุนปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ กองทุนยา กองทุนประปา กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน กองทุนสวัสดิการชุมชน ฌาปนกิจสงเคราะห์ และศูนย์สาธิตการตลาดและปั้มน้ำมัน

จากทุนชุมชนที่ค้นพบนี้ทุนที่ทำให้ชุมชนบ้านขามได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คือ ทุนมนุษย์ โดยเฉพาะผู้นำของชุมชนที่เข้าใจปัญหาชุมชนเป็นอย่างดีและแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาย่างต่อเนื่องจากรุ่นสู่รุ่น โดยเฉพาะในสมัยของ นายประจวบ แดงทรัพย์ ภายใต้แนวความคิดที่ว่า “ไม่มีใครจะเข้าใจปัญหาชุมชนและแก้ไขปัญหามาของชุมชนได้ดีเท่าที่กับคนในชุมชน การพัฒนาทุกอย่างต้องเริ่มจากคนภายในชุมชนก่อน เพราะหากเริ่มจากคนอื่นชุมชนเราก็ควบคุมได้ยาก” หากต่างคนต่างอยู่ต่างคนต่างทำก็จะมีพลังในการต่อรองจากแนวคิดดังกล่าว จึงได้มีการประชุมประชาคมเพื่อค้นหาปัญหาของชุมชนภายใต้สภาพวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปโดยวิถีชีวิตพึ่งพิงทุนมากขึ้น ซึ่งปัญหาที่ชาวบ้านเห็นร่วมกันนั้น คือ เรื่องของทุน (ทุนที่เป็นตัวเงิน) จึงได้นำปัญหาดังกล่าวไปเสนอให้พัฒนาการอำเภอจัดตั้งและได้ให้แนวคิด หลักการ วิธีการ แก่ชาวบ้าน

จึงได้รวมตัวกันตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นในปี พ.ศ. 2534 ยึดหลักที่ว่า “คนจนมาลงหุ้นช่วยเหลือซึ่งกันและกัน” ต่อมาทุนที่เป็นตัวเงินได้เริ่มเข้ามาในชุมชนมากขึ้นทำให้สมาชิกในชุมชนเป็นหนี้หลายทางทำให้เศรษฐกิจชุมชนไม่สามารถขับเคลื่อนได้ และอาจนำไปสู่การล่มสลายของชุมชน ด้วยความตระหนักถึงปัญหานี้สินดังกล่าว จึงรวมทุนที่เป็นตัวเงินกองทุนต่าง ๆ ในชุมชนเป็นหนึ่งเดียวโดยให้กลุ่มสะสมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านเป็นหลักในการบริหารจัดการ และมีตัวแทนคณะกรรมการกลุ่มต่าง ๆ มาร่วมในการจัดการเกี่ยวกับเงินให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุนประกอบอาชีพตามความประสงค์

ผลการวิจัยการบริหารจัดการทุนชุมชนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนบ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภोजตุรัส จังหวัดชัยภูมิ พบว่าการบริหารจัดการทุนชุมชนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน บ้านขามริเริ่มโดย พ่อประจวบ แต่งทรัพย์ ประชุมประชาคมสมาชิกในชุมชนมีมติร่วมกันให้นำเงินจากกองทุนต่าง ๆ ที่มีในชุมชนมารวมกันไม่ให้เงินเป็นเบี้ยหวัดแตกจึงจะสามารถช่วยเหลือชาวบ้านได้มากกรอบกับเพื่อแก้ปัญหาคนในชุมชนบ้านขามไม่ให้มีหนี้สินหลายทาง โดยบูรณาการกองทุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน จำนวน 12 กองทุน รวมเป็นกองทุนบูรณาการ (ดังภาพ 1) เพื่อแก้ปัญหาความซ้ำซ้อนในการกู้ยืมให้สมาชิกกู้ยืมจากแหล่งเดียว ดอกเบี้ยถูก สมาชิกในชุมชนไม่ต้องพึ่งพิงแหล่งทุนภายนอก และเป็นการฝึกกำลังทุนในชุมชนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น โดยให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและกองทุนหมู่บ้านเป็นหลักมีคณะกรรมการดำเนินงานจำนวน 15 คน ซึ่งได้รับเลือกจากสมาชิก กรรมการคนหนึ่งสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้มากกว่า 1 ตำแหน่ง

ภาพที่ 1 กองทุนบูรณาการ

การดำเนินกิจกรรมของกองทุนบูรณาการจัดการอย่างเป็นระบบ ดังนี้ 1) เปิดรับสมัครสมาชิกใหม่ทุกปี ระหว่างวันที่ 25 ธันวาคม-2 มกราคม เวลา 06.00-09.00น. 2) ประชุมสามัญประจำปีพร้อมเลี้ยงอาหารในระหว่างวันที่ 25 ธันวาคม-2 มกราคมของทุกปี (1 วัน) 3) ฝากเงินสัจจะทุกวันที่ 2 ของเดือนระหว่างเวลา 06.00-09.00 น. 4) พิจารณาเงินกู้ทุกวันที่ 2 ของเดือน 5) ทำสัญญาและรับเงินทุกวันที่ 5-6 ของเดือน 6) ผู้กู้ต้องอายุ 15 ปีขึ้นไป 7) การค้ำประกันเงินกู้ยืมมี 4 ข้อ ดังนี้ (1) กรณีกู้ยืม 3,000 บาทใช้คนค้ำประกัน 1 คน (2) กรณีกู้ยืมไม่เกิน 50,000 บาท ใช้กลุ่มคน 5 คน ค้ำประกันหรือใช้หลักฐานทะเบียนรถยนต์และเอกสารกรรมสิทธิ์ในที่ดินค้ำประกันได้ (3) กรณีกู้ยืมโดยใช้เงินสัจจะสะสมค่า กู้ได้ไม่เกินร้อยละ 80 ของเงินสัจจะที่ปรากฏในสมุดฝาก (4) กรณีกู้รายเดือนขยายจำนวนเงินกู้เพิ่มมีวงเงินสูงถึง 100,000 บาท ใช้เกณฑ์การลดเงินต้นและดอกเบี้ย เช่นเดียวกับธนาคาร ส่วนหลักประกันใช้กลุ่มคน 5 คน ค้ำประกัน หรือใช้ทะเบียนรถยนต์และเอกสารกรรมสิทธิ์ในที่ดินค้ำประกันได้ 8) สมาชิกใหม่(อายุการเป็นสมาชิกไม่ครบ 1 ปี) กู้ได้ไม่เกิน 3,000 บาท 9) สมาชิกเก่าที่ถอนบัญชีแล้วสมัครใหม่ไม่มีสิทธิ์กู้เงินใน 1 ปี 10) สมาชิกที่ขาดส่งเงินสัจจะ 3 เดือน จะไม่ได้รับเงินปันผลในปีนั้น 11) ค่าสมัครแรกเข้า 10 บาท ค่าสมุด 5 บาท ถ้าเปลี่ยนสมุดใหม่เพราะหมดให้ฟรี แต่ถ้าหายหรือขาดให้สมาชิกซื้อเองราคา เล่มละ 5 บาท 12) บุคคลที่จะสมัครเป็นสมาชิกได้ต้องมีอายุ 1 ปีขึ้นไป 13) ในหนึ่งครัวเรือนจะสมัครกี่บัญชีก็ได้ 14) การส่งเงินกู้คืนต้องส่งคืนทั้งหมดภายในเดือนธันวาคมของทุกปี 15) กรณีการกู้รายเดือนถ้าขาดส่งดอกเบี้ย 3 เดือนจะถูกปรับให้เป็นกู้อย่างเต็ม

การดำเนินการของกองทุนบูรณาการในลักษณะของกิจกรรมเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนบ้านขาม ได้แก่ การอบรมทรัพยากรเพื่อการผลิต ศูนย์สาธิตการตลาดและปั้มน้ำมัน โรงสีชุมชน ลานตากผลผลิตทางการเกษตร และปลูกข้าวอินทรีย์ในนาแปลงรวม (ดังภาพที่ 2) เมื่อดำเนินการครบหนึ่งปีจะนำผลกำไรที่ได้จัดสรรผลประโยชน์คืนให้แก่สมาชิกและสาธารณะประโยชน์ ตั้งแต่เริ่มกองทุนบูรณาการ พ.ศ. 2534 ปัจจุบัน (พ.ศ. 2561) กองทุนบูรณาการมีเงินทุนหมุนเวียนมากกว่ายี่สิบหกล้านบาท

ภาพที่ 2 กิจกรรมเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนบ้านขาม

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลของการวิจัยสามารถสรุปได้และมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. บริบททุนชุมชนของชุมชนบ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภोजัตร์ส จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ทุนชุมชน (ทุนที่ไม่ใช่เงิน) ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนภูมิปัญญา ทุนด้านทรัพยากรและธรรมชาติ และทุนที่เป็นที่ดิน เครื่องจักร วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากนำผลกำไรจากการบริหารจัดการจากทุนที่เป็นตัวเงิน สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ พริ้งขจร ธารเสนา (2559) ได้ศึกษาทุนชุมชนที่สนับสนุนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน: กรณีศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอสครินครินทร์ จังหวัดพัทลุง พบว่า (1) ทุนมนุษย์ ในชุมชนบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องต่าง ๆ มากมาย เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข เป็นต้น (2) ทุนทางสังคม ชาวบ้านมีความสัมพันธ์กันด้วยระบบเครือญาติและสหาย คนในชุมชนรักใคร่สามัคคีดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีความเชื่อใจไว้วางใจกัน (3) ทุนทางกายภาพ ชาวบ้านในชุมชนสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต เช่น สร้างศูนย์สาธิตเพื่อจำหน่ายสินค้าให้กับสมาชิก สร้างศาลาประชาคมหมู่บ้าน เป็นต้น (4) ทุนทางธรรมชาติ มีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ ได้แก่ ห้วยลำเลียง คลองลำโน คลองเขาคราม เป็นต้น ที่เอื้อต่อการทำการเกษตรทำให้ชาวบ้านมีรายได้จากการประกอบอาชีพ ทำการเกษตรเป็นหลัก (5) ทุนทางการเงิน ในชุมชนมีองค์กรการเงินที่ให้บริการแก่คนในชุมชนหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนเงินล้านหมู่บ้าน ธนาคารหมู่บ้านตามแนวพระราชดำริ เป็นต้น ส่วนผลการศึกษาของ สุวิมล พิริยธนาลัย และคณะ (2560) ได้ศึกษาโครงการพัฒนาทุนชุมชนสู่ทุนทางเศรษฐกิจของชุมชนประมงพื้นบ้านปัตตานี พบว่า ทุนชุมชน ชุมชนประมงพื้นบ้านได้มีการค้นหาทุนของชุมชน ประกอบด้วย (1) ทุนทรัพยากรธรรมชาติหรือทุนระบบนิเวศ (2) ทุนวัฒนธรรม (3) ทุนภูมิปัญญา และ (4) ทุนความพร้อมของพื้นที่ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดทุนทางสังคมของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2557) ได้เสนอว่า ทุนทางสังคมเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ผ่านสิ่งที่ป็นนามธรรมและรูปธรรม โดยผ่านองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ (1) ทุนมนุษย์ คือ บุคคลที่มีองค์ความรู้ความสามารถ ทักษะ ได้แก่ ผู้นำทางสังคม แกนนำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน อาสาสมัครที่มีความรัก เอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ (2) ทุนสถาบัน คือ การรวมตัวของกลุ่มคนเป็นองค์กรที่มีศรัทธา ความเชื่อมั่น และมีจิตสำนึกร่วมกัน มุ่งมั่นในสิ่งเดียวกันเพื่อพัฒนาสังคมชุมชนให้เข้มแข็ง (3) ทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม คือ การนำเอาองค์ความรู้จากตัวบุคคล ชุมชนภูมิปัญญา ปราชญ์ท้องถิ่น จนเกิดกระบวนการนำไปพัฒนาเป็นจารีต ประเพณีวัฒนธรรม นำไปสู่การใช้ประโยชน์และความภาคภูมิใจในความเป็นตัวตนของตนเอง และ (4) ทุนทรัพยากรธรรมชาติ เป็นทุนที่มีอยู่ในชุมชน ชุมชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันเช่น แม่น้ำ น้ำตก ถ้ำ ป่าเขา ของป่า ผลผลิตทางการเกษตรของชุมชน ทรัพยากรทั้งหลายที่มีอยู่ในชุมชน

2. ผลการวิจัยการบริหารจัดการทุนชุมชนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนบ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภोजัตร์ส จังหวัดชัยภูมิ พบว่า การบริหารจัดการทุนโดยนำเงินจากกองทุนต่าง ๆ ที่มีในชุมชนมารวมกันไม่ให้เป็นเบี้ยหวัดตก รวมเป็นกองทุนบูรณาการโดยให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและกองทุนหมู่บ้านเป็นหลักในการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก การบริหารจัดการกองทุนบูรณาการจะมีตัวแทนคณะกรรมการกลุ่มต่าง ๆ มาร่วมในการจัดการเกี่ยวกับเงินให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุนประกอบอาชีพตามความประสงค์ ซึ่งสมาชิกผู้ยื่นกู้ และกรรมการผู้พิจารณาเงินกู้จะต้องยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ พอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน รอบรู้ รอบคอบ และยึดหลักคุณธรรม 5 ประการ ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ต่อกัน ความไว้วางใจต่อกัน ความเสียสละเพื่อส่วนรวม ความรับผิดชอบร่วมกัน และมีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ได้มีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในลักษณะกิจกรรมเครือข่าย ผลกำไรที่เกิดจากการบริหารจัดการกิจกรรมเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนและกองทุนบูรณาการจะนำมาปันผลให้กับสมาชิกในสิ้นปี ซึ่งสอดคล้องกับ

ผลการศึกษาของ บุษบา ทองอุปการ (2559) ได้ศึกษาแนวทางการใช้ทุนชุมชนเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดกาญจนบุรี ได้เสนอแนวทางการปรับใช้แนวทางการใช้ทุนชุมชนเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ดังนี้ (1) การเสริมพลังอำนาจระดับบุคคล คือ เพิ่มศักยภาพของบุคคลในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน มีโอกาสเรียนรู้ เข้าใจสภาพปัญหา และค้นหาวิถีทางของการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม (2) กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ถือเป็นหัวใจสำคัญที่มีส่วนส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็ง การเรียนรู้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้คนในชุมชนมีศักยภาพและดำรงอยู่ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงรู้เท่าทันทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง (3) ผลประโยชน์ร่วมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ผลตอบแทนซึ่งกันและกันระหว่างคนกับชุมชน การพัฒนาโดยใช้ทุนชุมชนเป็นกลไกหรือเครื่องมือจะสร้างผลอย่างมีประสิทธิภาพได้จะต้องสร้างผลประโยชน์ให้เกิดขึ้นใน 2 ระดับทั้งระดับบุคคลและระดับหมู่บ้าน เช่น ขณะที่คนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นด้วยการใช้ประโยชน์จากทุนชุมชน ทุนชุมชนก็ได้รับการบำรุงรักษาสืบเนื่องเป็นประโยชน์ต่อชุมชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต ทุนชุมชนเป็นกลไกเข้าไปมีบทบาทในการสร้างคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (4) วิถีปฏิบัติแบบประชาธิปไตย กระบวนการพัฒนาชุมชนที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีของชุมชนในลักษณะเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โปร่งใส และพร้อมที่จะให้ตรวจสอบการดำเนินงานเพื่อประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม นอกจากนี้ยังได้ค้นพบ 6 ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมทุนชุมชน คือ 1) องค์กรประกอบด้านพลังคนที่จะส่งเสริมทุนชุมชนให้นำไปใช้ประโยชน์เป็นหัวใจต้นน้ำสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง จะต้องประกอบด้วย (1) ความเชื่อเชิงบวกจะเอื้อต่อการพัฒนาและเกิดผลบวกในการตัดสินใจในกระบวนการกำหนดชีวิตและกระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้อง เป็นการสั่งสมความรู้ ประสบการณ์ และทักษะ (2) เจตคติการจะนำทุนชุมชนไปใช้เป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนานั้นจะต้องมีเจตคติที่ดี และเชื่อมั่นว่าเป็นเครื่องมืออันเหมาะสมสำหรับชุมชนแต่ละแห่งที่มีบริบทแตกต่างกัน 2) องค์กรประกอบด้านพลังกลุ่ม เป็นเวทีหล่อหลอมให้คนได้ฝึกฝนเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงภายในตนเองและพัฒนางานให้ได้ผลออกมา การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มจึงเป็นพื้นฐานสำคัญของการบริหารจัดการในสังคมสมัยใหม่ ซึ่งพลังกลุ่มที่เข้มแข็งจะเอื้อต่อการนำทุนไปใช้ควรประกอบด้วย (1) การจัดการทุนแบบอรรถประโยชน์ ทุนชุมชนที่มีแต่ดั้งเดิมในชุมชน กลุ่มในชุมชนองค์กร ตลอดจนหน่วยงานท้องถิ่นต้องบูรณาการประสานร่วมมือกัน พลังกลุ่มในการบริหารจัดการทุนจะทำให้การใช้ทุนชุมชนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีประโยชน์ในปัจจุบันและยั่งยืนสืบสานต่อจากรุ่นสู่รุ่น (2) เครือข่ายความร่วมมือ การพัฒนาความเข้มแข็งให้กับชุมชนจำเป็นต้องมีเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเป็นประสบการณ์ (3) เพื่อน การทำงานแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมีผลต่อการนำทุนชุมชนไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ (4) การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง งานพัฒนาชุมชนเป็นงานที่ต้องมีความต่อเนื่องคงเส้นคงวาที่สำคัญจะต้องใช้พลังกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญเกื้อหนุนทั้งทุนชุมชนและชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการบริหารจัดการทุนชุมชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้อย่างเหมาะสม
2. สามารถนำรูปแบบการบริหารจัดการทุนชุมชนแบบบูรณาการไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเองได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การบริหารจัดการทุนชุมชนแบบองค์รวมมีความสำคัญยิ่งต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากให้มีความมั่นคงชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาแนวทางการบูรณาการทุนชุมชน

การบริหารทุนชุมชนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนบ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภोजัตร์ส จังหวัดชัยภูมิ
เกศสุดา ไกคานิตย์ กีฬา หนูยศ ธีรฐพรชัย ชัยสินคุณานนท์ คัทลียา นาวิเศษ

แบบองค์รวมระหว่างภาคีเครือข่ายในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ในรูปแบบเพื่อนช่วยเพื่อนขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนสร้างสรรค์มั่นคงอย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีคณะผู้วิจัยรู้สึกในความกรุณา และขอขอบพระคุณ คณะกรรมการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ตลอดจนสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ บ้านขาม ตำบลบ้านขาม อำเภोजัตร์ส จังหวัดชัยภูมิ และมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ที่สนับสนุนสถานที่และอำนวยความสะดวกในการทำวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2557). *ประชากรสูงอายุไทย : ปัจจุบันและอนาคต*. เอกสารประมวลสถิติด้านสังคม 1/2558 (พฤศจิกายน). กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- พริ้งขจร ธารเสนา. (2559). *ทุนชุมชนที่สนับสนุนการจัดกองทุนสวัสดิการชุมชน: กรณีศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอสครีนศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง*. วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวิมล พิริยธนาลัย และคณะ. (2560). *โครงการพัฒนาทุนชุมชนสู่ทุนทางเศรษฐกิจของชุมชนประมงพื้นบ้านปัตตานี*. รายงานการวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2546). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2562). *แผนยุทธศาสตร์*. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2562, จาก <http://web.codi.or.th/faq/20190503-161825>
- บุษบา ทองอุปการ. (2559). *แนวทางการใช้ทุนชุมชนเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดกาญจนบุรี*. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Transted Thai References

- Ministry of Social Development and Human Security. (2014). *Thai Elderly Citizens : Present and Future*. Social Statistics Document 1/2015 (November). Bangkok. : Information Technology Center and Communication, Office of the Permanent Secretary, Ministry of Social Development, Human Security.
- Prinkkhajorn Tharasena. (2016). *Social Capital Supporting Community Welfare Fund: a case study of Baana Municipal Community Welfare Fund, Srinakarin ditrict, Phatthalung Province*. Puey Ungphakorn School of Development Studies, Thammasat University.

- Piriyathanalai Suwinom, et al. (2017). Community Capital Development Project for Economic Capital of the Local Fishery Community Pattani, Research report, The Thailand Research Fund.
- Chantavanich Supank. (2003). *Analysis in qualitative research*. 5th ed. Bangkok. : Chulalongkorn University.
- Community Organization Development Institute (Public organization). (2019). *Strategic plan*. [On-line]. available at: <http://web.codi.or.th/faq/20190503-161825>
- Thongupakran Busaba. (2017). *Ways to strengthen Ban Taling Daeng community capital Karnchanaburi*. Doctorate Degree Thesis, Kasetsart University.